

🏠 • A minőszi kultúrával összefüggésbe hozható! Valamennyi időpont hozzátételleges!

Kr. e.	EURÓPA	KÖZEL-KELET	AFRIKA	ÁZSIA
7000 előtt	<p>Kr. e. 50 000-40 000 k.; Crô-magnon (egy sziklabarlang neve, Franciaország Dordogne nevű vidékén) – „a leggondolkodóbb ember” – (Homo sapiens sapiens), Afrikából vándoroltak Európába.</p> <p>Kr. e. 40 000 k.; az Égei-tenger körzetében megtalálták az emberi élet nyomait. (39)</p> <p>Kr. e. 27 000 k.; rituális és szertartási rendszer működött a barlangokban. La Gravette lelőhelyről (Gravette-kultúra) kisméretű Vénusz-szobrocskák kerültek elő, melyeken kihangsúlyozzák a melleket és a feneket.</p> <p>Kr. e. 24 000 k.; Willendorfi Venus, valószínűleg a termékenység szimbolizálta. Az őskori Venus-szobor hatalmas hassal és keblekkel ábrázolja a szépség és szerelem istenasszonyát. (1908-ban bukkant rá Josef Szombathy régész az ausztriai Willendorf közelében található kőkori lelőhelyen. Szemes mészkből faragták).</p> <p>Kr. e. 20 000 k.; Pec-Merle: ősi szentély, festett foltos lovak; Franciaország)</p> <p>Kr. e. 15-12 000 k.; Magdaléna kultúra; mesterien megformált csontok, agancsok, barlangi művészeti alkotások.</p> <p>Kr. e. 12 000 k.; Az altamirai és a lascaux-i festmények a barlangművészet csúcsát jelentik</p> <p>Kr. e. 10 000 k.; a jégsapkák visszahúzódnak, a laposabb tengerpartokat előnti a víz a jég olvadása következtében. Számos sziget felett átcsapnak a hullámok. A gyűjtögető-vadászó népek észak felé vonulnak, benépesítik a mai Nagy-Britannia és Németország északi területeit, valamint Skandináviát. Anatóliából csoportok telepednek meg a Balkánon, a Kárpát-medencében. Az Alpok körül egyre nagyobb vidék válik lakhatóvá. A kutya háziásítása.</p> <p>Kr. e. 9400 k.; Első kis jégkorszak bekövetkezését, globális jelenségnek tartják a klímakutatók.</p>	<p>Kr. e. 11 000 k.; Madamagh vádi (jordániai Petra közelében), a legrégebb háziastott juh fajta. A kutya háziastítása.</p> <p>Kr. e. 11 000-10 000 k.; Anatóliai barlangokban (Beldibi, Kara'ln, Öküzlü'In), Çatal Hüyük elődjét, a neolitikus kultúra nyomait találták meg a régészek. Az itt talált freskók nagyon hasonlítanak a későbbi Çatal Hüyük művészetére. Bikaábrázolás mellett, anyaisten és sok más szobor, rajz került elő.</p> <p>Kr. e. 10 000-9000 k.; Göbekli Tepe megalitok: Klaus Schmidt német régész Törökország délkeleti részén, a szíriai határ közelében korai neolitikus templom maradványaira bukkant (6 ezer évvel a piramisok előtt), amelyet egy vadászó-gyűjtögető kultúrához tartozó közösség hozott létre. 50 tonnás óriási kövekből, kör alakban, több tucat, hét méter magas ember formájú T-oszlopokat alakítottak ki. Az oszlopokat mivés domborművekkel (állatfajok bemutatása) díszítették, amelyek a mai napig hirdetik képi- és hitvilágukat.</p> <p>Kr. e. 10 000-9000 k.; Natúf-kultúra, fejlett mezőgazdaság virágzott (Izrael)</p> <p>Kr. e. 9000 k.; Abu-Hureira (Szíria), fejlett mezőgazdaság</p> <p>Kr. e. 9000 k.; Ain-Gazál (Jordánia), fejlett mezőgazdaság</p> <p>Kr. e. 9000 k.; Çatal Hüyükben a Konya-tó partján (Anatólia) vadászok jelennek meg, és felépítik az első házakat.</p> <p>Kr. e. 8500-7300 k.; Jeriho városban (Izrael), erődítményszerű házakat építettek, fejlett mezőgazdasággal rendelkeztek. A települést 9 m magas torony és 3,6 m magas városfal védte.</p> <p>Kr. e. 8000 k.; Hasan Dag vulkán kitör Anatóliában, (a szemtanú freskót készít a kitörésről Çatal Hüyükben). A Taurusz-hegy két csúcsát (bika-tisztelet!) a városlakók ugyanúgy tisztelték, mint – évezredekkel később – Phaisztosban a minősziak az Ida-hegy ormait.</p> <p>Kr. e. 7000 k.; Pakisztáni Mehrgarh-ban, fűrt fogakat találtak nők és férfiak csontmaradványai közt</p>	<p>Kr. e. 22 000-10 500 k.; a Nílus völgyén kívül a Szahara alkalmatlan volt az emberi megtelepedésre. (Kroepelin)</p> <p>Kr. e. 9000 k.; nyúlnak vissza az egyiptomi civilizáció gyökerei. Ahogy Szahara elkezdett kiszáradni, úgy jelentek meg a vándorló vadászok a Nílus vízi útja mentén.</p> <p>Egyiptológusok egy csoportja úgy vélekedik, hogy az egyiptomi civilizáció „belső fejlődésnek” köszönheti virágzását!</p> <p>Kr. e. 8 500-7000 k.; a heves esőzések következtében szinte az egész Szahara lakhatóvá vált. A Szaharában élő, gyűjtögető-vadászó közösségek hozták létre a legkorábbi kőkori művészetet és fennmaradt kőbe karcolt rajzok tanúsága szerint.</p> <p>Kr. e. 8000-6000 k.; Tasszilai sziklarajzok jelennek meg Szahara köfűlkéiben.</p> <p><i>Vadászkorszak:</i> Kr. e. 8000-6000 körül volt.</p> <p><i>Pásztorok:</i> Kr. e. 5000-1200 között,</p> <p><i>Harcosok korszaka:</i> Kr. e. 1200-tól,</p> <p><i>Tevekorszak:</i> Kr. e. 50-től (ekkor került Indiából Afrika a tevé) Ezen a területen is kialakult a népek egyfajta olvasztótégelye!</p> <p>Számos, ide érkezett telepes keveredett Afrika őslakosságával (Anatóliából, Nyugat-Európából, a Mediterráneum medencéjéből). <i>Levantei művészetek</i> nevezték a stilizált, ugyanakkor erőteljes stílust. A „kerekefejű korszak” adja át helyét a „marhapásztor” stílusnak, és nincs szó semmiféle erőszakos területszerről.</p> <p>Kr. e. 7000-5300 k.; folytatódta az esőzések, egyre dúsabb volt a vegetáció, különböző állatfajok telepedtek be, és ez tovább gyorsította az emberek beköltözését is. (Kroepelin)</p> <p>Kr. e. 5300-3500 k.; elmaradtak a nagy esőzések, a Szahara újra elsivatagosodott, az emberek visszaköltöztek a Nílus-völgyébe, ahol Kr. e. 3500 éve kialakult a fáraók által irányított társadalom. (Kroepelin)</p>	<p>Kr. e. 30 000 k.; már 30 000 évvel ezelőtt hajóztak a melanéziai szigetvilágban tengerjárásra alkalmas kenekkel, de a nyílt óceáni szigeteket csak az elmúlt 3000 évben telepítették be.</p> <p>Kr. e. 14 000 k.; Japán – fazekasság kialakulása</p> <p>Kr. e. 12 000 k.; Dzsómon-kultúra kezdete; az edények zsinórmintás díszítéséről kapta nevét</p> <p>Kr. e. 8000 k.; a Jégkorszak végére ér, a Bering-szoros víz alá kerül</p>
7000	<p>Kr. e. 8000 k.; Közép-Európában, Németországban új jövevények jelennek meg! (A telepések Anatóliából érkeznek, rendkívüli nagy tudással rendelkeztek), (DNS-vizsgálat!). A Kárpát-medence neolitikumának benépesítése – genetikai adatokkal is igazolható – mediterrán partvidéki kultúrterjedés útvonala mellett; az Anatólia-Balkán útvonalon történt.</p>	<p>Kr. e. 7000 k.; Çatal Hüyükben fémművesség nyomait találták meg (kohósalak, rézöntvények, rézékszerek).</p> <p>Kr. e. 6200-5800 k.; Çatal Hüyük lakossága elhagyja lakhelyét (Második kis jégkorszak; 400 év!). Egész Anatóliából szinte egyszerre indulnak el a telepések, hogy később Észak-Afrikában, Európában felbukkanjanak. A klimatikus hatás</p>		<p>Kr. e. 7000-6500 k.; a földművelés kezdetei a pakisztáni Mehr Garhban (Pakisztán), ahol csontmaradványok kerültek elő. A koponyákon számos kifűrt fogakat találtak, valószínűleg aszfaltfélével „bélelték” a kialakult üreget. A fűrt fogak között ép úgy előfordultak nők, mint férfiak és anyai közös bennük, hogy egyikük sem tartozott</p>

	<p>Kr. e. 7-6000 k.; a Cogul-barlangban, a freskókon harang alakú szoknyákban, csupaszmellű (darázsderékű) nők eksztázisban táncolnak (bikaborjú-áldozat, vallásos orgia). (Spanyolország, korai neolitikum).</p> <p>Kr. e. 7000 k.; Cipruson az emberek a csiszolt kőkor fejlett civilizációját képviselték, és kerek alaprajzú házakban éltek.</p> <p>Kr. e. 7600-6000 k.; Vinča-kultúra megjelenik a Balkánon, melynek hatása eljutott a Körös és Tisza vidékére is.</p> <p>Kr. e. 7000-6000 k.; Körös-kultúra magyar Alföldön, terjed el. Megjelennek az első falvak és a hozzájuk köthető temetkezések. A tetemetek felhúzott lábbal, oldalt, „zsugorított” helyzetben temették el. Néhol a házpadló alatt (Szolnok-Szanda), akárcsak Çatal Hüyükben. Előkerültek „presztízszerszerek”, például <i>Spondylus-kagylók</i> és ún. „<i>steatopyg</i>” idolk (Lásd: MNM). A Spondylus-kagylókból készült ékszerek kereskedelme nyomon követhető Adriától és az Égei-tengertől a Kárpát-medencén át Közép-Európáig.</p> <p>Kr. e. 7000 k.; Starčevo-kultúra (Erdély, Bánság, Tiszántúl) a vele szoros rokon, legészakibb elterjedését a <i>Körös-kultúra</i> jelezte.</p> <p>Kr. e. 7000-2000 k.; Istenanya-kultusz: Európa, a Földközi-tenger medencéje és Anatólia. Çatal Hüyük, Málta, Kréta, Kárpát-medence híres istennő-vallásról szóló szerepét egyre inkább megkérdőjelezzik.</p> <p>Kr. e. 6500 k.; a fazekasság első emlékei Görögországban és a Balkán-félszigeten, a földművelés elterjedése, anatóliai hatás!</p> <p>† Kr. e. 6100 k.; Krétán megjelennek az anatóliaiak</p>	<p>mozgásba hozta a földművelő, és az állattartó népeket (kiszárad a Konya-tó), amelynek partján állott Çatal Hüyük, a „neolitik város”. Çatal Hüyükben olyan peccsétnyomókat találtak, amelyeket a nyomda őseinek tartanak a szakemberek.</p>		<p>kiváltságos társadalmi rétegbe.</p> <p>Kr. e. 6500-6000 k.; Kínában, a Sárga-folyó (Huang-ho) partján kölest, illetve a Jangce (Csang-csiang) mentén rizst termesztettek. Fazekasság kezdete.</p>
6000	<p>Kr. e. 6000 k.; a Tarnaörsön feltárt lelőhelyen élő emberek vadászó, halászó és gyűjtögető életmódot folytató népességhez tartoztak. valószínűsíthető, hogy a földművelők a Mediterráneum irányából vándoroltak észak felé, és az Alföld közepén álltak meg és kapcsolatba kerültek az itt élő vadászokkal.</p> <p>Kr. e. 6000 k.; Ecsegfalva (Békés megye); Kiritó, (anatóliai hatás). Igen korai, a Körös-kultúra emlékei kerültek elő egy nemzetközi régészeti feltárás munkálatai során. A Kárpát-medence neolitikumának benépesítése, a mediterrán partvidéki kultúrterjedése – genetikai adatokkal is igazolható – az Anatólia–Balkán útvonalon történt.</p> <p>Kr. e. 6000-5500 k.; Az első földművelő települések Közép-Európa déli részén (Lepenski Vir). Főleg halászáttól függő település volt. Kőből faragott lenyűgöző fejszobrok némelyike halra emlékeztet, amely a halakhoz kötődő</p>	<p>Kr. e. 6000-5000 k.; Az első neolitikus települések Ugaritban és Ninivében.</p> <p>† Kr. e. 5500 k.; Fekete-tenger (<i>özönvíz</i>), a Boszporusz-gát átszakadása következtében alakult ki. A késő neolitikus tengerpart vonulatát dr. Robert Ballard mélytengeri kutató 150 méter mélységben találta meg. A történelem egyik legnagyobb katasztrófájaként emlegetett <i>özönvíz</i> nagy hatással volt az ott élő emberekre. Sohasem látott népvándorlás kezdődött el a <i>Fekete-tó</i> medencéjéből. Robert Ballard mini-tengeralattjárója képeket küldött a felszíni hajóra, amely neolitikus házak favázait, szerszámaikat örökítette meg a tengerfenéken. A leletek kísértetiesen hasonlítanak a Çatal Hüyükben találtakhoz (William Ryan, Walter Pitmann és Robert Ballard).</p> <p>Kr. e. 5500 k.; az iraki Csoga-Mamiban az öntözéses földművelés kezdete. Mezopotámiában a későbbi Eridu, Úr és Tell el-Ubaid városok településeinek létrejötté.</p>	<p>Kr. e. 6000 k.; a földművelőtelepek első nyomai Egyiptomban, a Nílus völgyében.</p> <p>Kr. e. 5000 és 4500 k.; Szahara kiszárad, nagy vándorlás kezdődik el a térségből. Ekkor népesül be Málta, kezdetét veszi a Nílus-völgyben az egyiptomi civilizáció. Megjelennek Nyugat-Európában az első dolmenek. Nílus völgyébe a Szaharából földművelők érkeznek. A kulturális és régészeti emlékek arra utalnak, hogy az ősi egyiptomi több népesség egymásra hatásából jött létre.</p>	<p>Kr. e. 5000 előtt k.; a finoman átfűrt gyöngyökből készített ékszerek viselete társadalmi rangot is jelentett. A pakisztáni Mehr Garhban megjelenik a fazekasság.</p> <p>Kr. e. 4800-3600 k.; Kínában a Pan-p'o kultúra mezőgazdasági jellegűvé alakul.</p>

	<p>hitrendszer irányába mutat Kr. e. 6000-4500 k.; Spondylus-kagyló elterjedése a Kárpát-medencében (Dévaványa-Kéthalom Királydomb; szt). † Kr. e. 5860-5310 k.; Szolnok-Szanda-Tenyősziget (Agyagból készített bikaszobor-lelet a korai neolitikumból; MNM, DJMSZ) † Kr. e. 5600-5200 k.; a máltai Mgarr közelében a megalitikus Skorba-templom lelőhelyen jóval korábbi falmaradványok kerültek elő; Kr. 7000–6300 között. Női szobrok, és kecskekoponyák jelenléte arra utal, hogy az építményekben szertartási helyek voltak. Málta első telepesei Szicíliából (Siracusa) és Észak-Afrika felől érkeznek, Kr. e. 5000 körül. Anyajogú társadalom működött Máltán, számos hasonlóságot fedeztek fel a kutatók Çatal Hüyük korábbi lakóival.</p>	<p>Kr. e. 5000-4000 k.; Sumer korai falvai jelentek meg a Tigris és Eufrátesz folyóközben. Kr. e. 5000-4000 k.; Mehrgarh: India és Irán közötti területen virágzott. A legmélyebb rétegekben, Kr. e. 7000-ből csontvázakat, nemesített kalász lenyomatot találtak Kr. e. 5000 k.; az első település létrejön Búblosz helyen (föníciaiak)</p>		
5000	<p>† Kr. e. 5000-3000 k.; a pelaszgok megszállják Kelet-Mediterráneumot Kr. e. 5000-3000 k.; Nyugat-Európa partvidékei kőkörök, dolmenek gomba módra szaporodnak, általában a tengerpartok közelében Kr. e. 5000 k.; Létrejönnek az első földművelő-települések Európa nyugati részén. A Balkán-félszigeten a réz- és aranyművesség kezdetei. Kr. e. 5000-4500 k.; Tisza-kultúra: „virágzása”. Megjelennek az ülő idolk; a trónon ülő istenség. Legnevesebb képviselőit Szegvár-Tűzkövesen ásták ki. A leghíresebb a „<i>sarlós isten</i>” szobra (továbbá a <i>kökénydombi Venus</i>, Hódmezővásárhely). Kr. e. 4500-4000 k.; Tatárlaki korongok (Vinča-kultúra) piktografikus írásjelekből áll, amelyek a sumeroknál 1000 évvel korábbiak. Nagyon hasonlítanak a minószi Krétában jó néhány száz évvel később megjelent piktogramokhoz.</p>	<p>Kr. e. 4500 k.; Úr város megalapítása</p>	<p>Kr. e. 4500 k.; a földművelés meghonosodik Egyiptomban. Az első települések kialakulása a Fájjum-oázisban.</p>	
4000	<p>Kr. e. 4800-4600 k.; Polgár-Csőszhalom: miniatűr agyagplasztikák együttese: központi alakja egy női szobrocška, mellette kis napkorongocskák és miniatűr edények (Halott-kultusz). Mediterrán hatás; Spondylus-leletek. Kr. e. 4800 k.; Lengyel-kultúra (Magyarország) Kr. e. 4700 k.; Megalitik Európában, tömegesen jelennek meg Kr. e. 4500-3500 k.; az első megalit sírok építése Nyugat-Európában. A földművelés legkorábbi jelenléte Britanniában és Észak-Európában. Kr. e. 4500-2600 k.; PREHISZTORIKUS KORSZAK Hellasz földjén Kr. e. 4000 k.; Windmill Hill kultúra Kr. e. 4000-3500 k.; Alföldi Vonaldíszes Kerámia Kr. e. 3600 k.; Newgrange-i sírtemplom, Írország Kr. e. 3500 k.; a rézművesség elterjedése Dél- és</p>	<p>Kr. e. 3300 k.; az írás feltalálása Sumerben. A kerek járművek és a fazekaskorong kifejlesztése Mezopotámiában. Kr. e. 3150-1550 k.; Szodoma és Gomorra városainak pusztulása (Ószövetség) Kr. e. 3050 – 2900 k.; a világ egyik legidősebb megfajított írása: Elán (Szúza), a protoelámi írás</p>	<p>Kr. e. 3300 k.; Egyiptomban megjelennek az első fallal körülvett városok Kr. e. 3100 k.; a Narmer paletta – a legrégebb történeti lelet Egyiptomból</p>	<p>Kr. e. 4000-3500 k.; a földművelő közösségek az Indus völgyébe vándorolnak, ahol Kr. e. 3300-ra Harappánál települést hoznak létre. Magas színvonalú várostervezés maradványa meglepte a kutatókat.</p>

	<p>Kelet-Európában. Kr. e. 3500-3000 k.; a máltai Hal Saflieni-i Hypogeum föld alatti komplexum. Máltán kőtemplomok épülnek a második hullámban, Kr. e. 3500–2500 között. Máltán, törzsi szinten működő, de a neolitik földműves falvaknál magasabban szervezett és összetettebb társadalom alakult ki. Ezt a magasabb szerveződést „Főnökségi társadalomnak” nevezték el! Kr. e. 3500-3000 k.; agyag kocsimodell; a Kárpát-medencében, Budakalász és Szigetszentmárton. † Kr. e. 3500-1000 k.; Küklád civilizáció virágzása, a kutatók egységes, nagy tengeri birodalomról számolnak be. A legújabban kiásott leletek a Küklád kultúra kialakulásának időpontját jóval korábbra teszik. A korai kükladikus márványszobrok egyik csoportja keresztbe tett karú típusba tartoznak (Kr. e. 2500) és az ún. Gulandrisz-mester alkotásának tartják. Kr. e. 3300-3200 k.; Ötzi: pásztor vagy sámán volt? Ezen még vitatkoznak a szakemberek. Az olasz Alpokban lelte halálát. A mumifikált holttestét teljes felszereléssel találták meg. A hideg megővta tetemét, amelyen számos tetoválás (bőrfestés) figyelhető meg. Kr. e. 3200 k.; az első Stonehenge-templom építése (több fázisban épült: I. fázis: Kr. e. 3200 k.; II. fázis: Kr. e. 2000 k.; III. fázis: Kr. e. 1800 k.), Windmill Hill-i kultúra. 3 km-re Stonehengétől megtalálták az építők lakhelyét.</p>			
3000	<p>† Kr. e. 3000 k.; a korai bronzkor kezdete Görögországban és Krétán. † Kr. e. 3000 k.; a Kükládok egyik szigetén (Kerosz melletti Daszkalio Kavosz-szigetén) vallási központ alakul ki, ahol a korábban összetört idolek egyes darabjait eltemetik. Feltáró: Colin Renfrew † Kr. e. 3000 k.; kőből épült falvak (Mürtosz Kr. e. 2200-ben leég) lepik el Krétát (paloták előtti korszak). † Kr. e. 3000-1000 k.; a minószi civilizáció kialakulása Krétán † Kr. e. 3000 k.; Trója első városát megalapítják és a város Kr. u. 400-ig állt fenn (pelaszgok). † Kr. e. 2900-2000 k.; anatóliaiak szakrális szentélyeket építettek az Alpokban, Totemoszlopokat állítottak fel, mely gödrökben elégetett kosfejek maradványait fedezték fel. Rituális szántás barázdáiban emberi fogakat, főleg metszőfogakat „vetettek el”. (52) † Kr. e. 2800-2200 k.; Messzara-civilizáció (13) Kr. e. 2600 k. Kókénydombi Vénusz Hódmezővásárhely közelében. † Kr. e. 2600-2200 k.; kelet-krétai tengerpartot kőből épült falvak lepték el. (Mürtosz) Az itt élő közösségek a minószi paloták hétszáz évvel</p>	<p>Kr. e. 3000 k.; a bronzkor kezdete Kis-Ázsiában Kr. e. 3000 k.; Mária város Mezopotámiát Szíriával összekötő északnyugati kereskedelmi útvonalon feküdt. Mária elpusztulása (Kr. e. 2350-2300), majd újjáépítése I. Sarrukín alatt. A városnak Mediterráneummal is voltak kapcsolatai. Kr. e. 3000 k.; a főnőcsiai Szíria és Libanon környékén telepedtek meg kisebb városokba szerveződve. Sohasem létezett egységes főnőcsiai állam, városállamok voltak, híres kereskedőknek és hajósnepeknek ismerték őket. (50) † Kr. e. 2800 k.; a főnőcsiai Büblasz kereskedik Egyiptommal, Cédrusfát szállítanak a Birodalomba. A főnőcsiai építészett Krétával és Anatóliával hozható kapcsolatba. Híres városai: Büblasz, Berütosz (a mai Bejrút), Szidón, Türosz és Ugarit, fontos kereskedelmi központok fejlődtek. † Kr. e. 2400 k.; Ebla (Szíria) óriási kereskedőváros. 17 ezer ékírásos táblát találtak a romok alatt. A palotában több freskót, mint például áldozati bikát vezető papot tártak fel. Kr. e. 2300-2000 k.; Úr város fénykora. A zikkuratok építése.</p>	<p>Kr. e. 2950 – 2575 k.; Egyiptomi korai (archaikus) dinasztikus kor Kr. e. 2950 k.; a Nílus első és negyedik zuhataga közötti földet – a későbbi Nubiát – Kúsnak nevezték. Napata városa nyüzsgő kereskedelmi központ volt, ahol Nubia aranyával, később pedig vasával folyt a kereskedelem. Kr. e. 2800 k.; Dzsószer lépcsős piramis, Egyiptom, Szakkara-fennsík Kr. e. 2650-2200 k.; Egyiptom Óbirodalom Kr. e. 2600-2500 k.; a nagy piramisok építése Gizánál. Kr. e. 2589-2566 k.; Kheopsz piramisa (Óbirodalom második fáraója, 23 évig uralkodott) a legrégebb és a legnagyobb a gízai piramisok között. A világ hét csodája közül egyedül ez maradt fenn napjainkig. Kr. e. 2450-1170 k.; „Punt ország” (Dél-Szudán vagy Etiópia eritreai része: gazdagságát titok övezi – egyiptomi kereskedők expedíciói) Kr. e. 2325 k.; Királyi hajósírok Abüdoszban Kr. e. 2225 k.; Jam királyság Egyiptomtól délre fekvő Nubiában Kr. e. 2060 k.; a Középbirodalom</p>	<p>Kr. e. 3000 k.; Kínában kialakul a rézművesség Kr. e. 3000-2000 k.; az első állam létrejötte Kínában a Hszia periódusban: „királyi udvar bölcs királyai” voltak. Kr. e. 2700 k.; Kínában megjelenik a selyemszövés Kr. e. 2500-1900 k.; az Indus-völgyi civilizáció virágzása: Mohendzsodaró – Harappa mintavárosok (Indus-völgyi írás) Kr. e. 2500 k.; a Jangece völgyében rizst termesztettek</p>

	<p>korábbi ősei. † Kr. e. 2300 k.; a rézkori Tiszaszőlősi kincslet 1939. június 13-án került elő † Kr. e. 2200 k.; Mürtsosz pusztulását tűzvész okozta, melyet nem építettek újjá † Kr. e. 2500-2000 k.; a Küklád szigeteire újabb migráció indul Anatóliából Kr. e. 2500 k.; Li Muri (Olaszország), Szardínia, öt egymást metsző körből álló komplexum. Ezek a körök a sziget legrégebbi megalitikus emlékei közé tartoznak. † Kr. e. 2200 k.; Wessex-kultúra Dél-Angliában; kapcsolata a mediterrán térséggel bizonyított. † Kr. e. 2200-1450 k.; Kréti kultúra aranykora. A <i>minós</i> szó nem személynév volt, hanem egy egyszerű, vallási tartalmú jelző, ami annyit jelentett: „áldott”.</p>		<p>megalapítása Kr. e. 2575-2571 k.; Sznofru ún. meidumi piramis, Egyiptom, Kr. e. 2589-2566 k.; Kheopsz (Óbirodalom második fáraója: Kheopsz-piramis építője). Kr. e. 2500 k.; Hafré fáraó (Khefrén) piramisa mellett áll a legnagyobb egyiptomi szobor, a Nagy Szfinx: bebizonyosodott, hogy nem korai neolitikus emlékmű, sem pedig egy hatalmas atlantiszi irrattár. Nem ismerjük az építésének célját, éppen ezért a titokzatosság felhője veszi körül. Vannak kutatók, akik Kr. e. 7000-5000 közé teszik a szobor kifaragását.</p>	
2000	<p>† Kr. e. 2100-1700 k.; Kréta legősibb írása hieroglifikus volt, majd ezt követte a Lineáris A használata (Kr. e. 1750-1450 k.) † Kr. e. 2000 k.; Az első paloták Kréta szigetén: Knósszoszban, Phaisztosban és Malliában. Közép- és Kelet-Európában megjelennek az erődített települések, például Barcán és Csütörtökhelyen (ma Szlovákia) a Kárpátokban. Kr. e. 2000-1580 k.; Hellaszt iónok (első görögök) hódítják meg † Kr. e. 1950 k.; a legrégebb kréti agyagtáblák, a phaisztoszi palota romjairól kerültek elő. Valószínű, hogy az (piktografikus) írás ötlete először Szíria környékéről jutott el Krétára. † Kr. e. 1900 k.; Milétoszban (Kis-Ázsia) a minósziak óriási kolóniát tartottak fenn. A német régészek 2004-ben a minósziak anatóliai befolyását vizsgálták. A városban minószi freskókat (bikaábrázolás, bikajátékok) és <i>Lineáris A</i> írás nyomait találtak a régészek. Kr. e. 1880 és Kr. e. 1680 k.; Nola városkát eltemeti a Vezúv. A településen a mindennapi élet lenyomatait vizsgálja Giuseppe Vecchia régész és tsai. † Kr. e. 1750-1450 k.; megjelenik a Lineáris A írás Krétán</p>	<p>Kr. e. 1900-1700 k.; a Hettita Királyság felemelkedése Kis-Ázsiában, amely később a Hettita Birodalom központja lesz. <i>Hattusa</i> a hettiták fővárosa volt, tízezer írásos tábla került elő. Félelmetes harcosok hírében jártak, akik még a dicsőséges Egyiptomot is megrengették harcmódorukkal. (43) Kr. e. 1900 k.; a vasművészet kezdete Kis-Ázsiában.</p>	<p>Kr. e. 2000-1500 k.; Egyiptom kiterjeszti hatalmát a délre fekvő, középső Nílus-völgyre, Nubiára. † Kr. e. 1906-1888 k.; El-Fajjúm oázisban, Kahun város feltárásakor Sir William Matthew Flinders Petrie angol egyiptológus meglepve fedezte fel a Krétáról származó minószi Kamaresz-edényeket, vagy azok utánzatait, melyek jelentős égei-tengeri kereskedelemre utalnak. Ezen a helyen afféle ideiglenes várost építettek a XII. dinasztia nagy királyának, II. Szenuszertnek. A piramisán dolgozó munkások között bőven találunk krétiakat is. (14) † Kr. e. 1900 k.; Minószi festmények Avariszban. A Nílus-delta városait ellepik a minósziak szentélyei, a falakat beborító freskói (a régi palota kora). A minósziak színes gyapjútextiliákat, ezüstedényeket és az ún. Kamaresz-vázákat szállítottak Egyiptomba. A kutatóknak gyökeresen megváltozott a két civilizáció viszonyáról alkotott felfogásuk. (44) Kr. e. 1900-1800 k.; az egyiptomi Vádi-el-Holban megjelenik az első alfabetikus (betűrendes) írás.</p>	<p>Kr. e. 2000 k.; a bronz használata az Indus völgyében.</p>
1800	<p>† Kr. e. 1700 k.; Az első palotákat földrengés rombolja le Krétán, később újraépítik őket. † Kr. e. 1700 k.; Phaisztoszi korongot (Kréta) a mai napig nem sikerült megfejteni. Különböző pecsétnyomókkal vitték fel a jeleket a puha agyagkorongba, hasonlóan, mint Çatal Hüyükben a test díszítésénél; a nyomtatás előfutára volt, az írások közül talán az egyik legrégebbi alkotás. † Kr. e. 1700-1450 k.; Új paloták korszaka Krétán. A Phurni nekropoliszban megjelennek a</p>	<p>Kr. e. 1800 k.; a mári civilizáció fénykora. Samsi-adad birodalma Asszíriában. Kr. e. 1792-1750 k.; Hammurápi (törvényei) kiterjeszti az Óbabiloni Birodalom határát, meghódítja Sumert és Akkádót. Nevét egy 1901-ben, Szúza városában talált kösztélén fedezték fel. A sztélé felirata az első törvénykönyv szövege (Szemet szemért!), mely kimondja, hogy a kártételt nem az áldozatnak vagy rokonságnak, hanem az államnak kell megfizetnie. (58)</p>	<p>† Kr. e. 1720-1580 k.; Hükszoszok (Levantei hódító népcsoport?) inváziója, hatalmi központja a Nílus-deltában volt, Avarisz fővárossal: megjelenik a ló (harciszekerek), a vas Egyiptomban. Talán a hükszoszok kozmopolita volta (akár a Nílus-delta uralkodóit, akár az egyszerű lakosságot tekintjük) nyer újabb igazolást az avaraszi palota díszítésében. Ezek a minószi stílusú falfestmények, vagy hükszoszok korából vagy</p>	

	<p>fegyverrel eltemetett mükénéi harcosok.</p> <p>† Kr. e. 1660 k.; Knósszoszban talált alabástrom korszón harmadik hükszozs király (Hian) neve olvasható. Avariszi hükszozs palotát minőszi falfestmények díszítik. Az anatóliai Hattusában is találtak Hian néven bekarcolt edényeket.</p> <p>† Kr. e. 1650 k.; a középső minőszi kultúrában a „lineáris A” írást használják a krétai Knósszoszban.</p> <p>† Kr. e. 1650 k.; a krétai Anemoszpliában földrengés miatt elpusztult a Juktasz-hegy lábánál épült szentély, ahol embereket áldoztak fel. A földrengés előtti pillanatokat a Szakellarakisz házaspár rekonstruálta (a feláldozott ifjút és a papok maradványait úgy találták meg, ahogy meghaltak a rájuk hulló törmeléktől).</p> <p>† Kr. e. 1650-1628 k.; a falfestmény-részletek a thérai Akrotiriben álló Nyugati Házból kerültek elő. A képen a „hajók freskójának” vége látható. A közelgő flotta kikötőjében különféle társadalmi rangú férfiak és nők figyelik a hajókat.</p> <p>† Kr. e. 1628 k.; a bronzkori Théra-vulkán beomlását követően felrobban. Négyszer erősebb volt, mint Krakatau! Hatására a Kelet-Mediterráneum társadalmi teljesen átrendeződtek, az egész Földre globális hatással jártak.</p> <p>† Kr. e. 1628 k.; Théra kitörése a koppenhágai csoport szerint</p> <p>† Kr. e. 1627-1600 k.; Tom Pfeiffer fedezett fel Szantorinon egy olajfatörzset, amely megkövesedett egy vulkáni rétegben. A régész szerint a fa még élt, amikor a forró és fojtó hamueső beborította. Kiderült, hogy a növény Kr. e. 1627 és Kr. e. 1600 között pusztult el.</p>	<p>Kr.e 1750 k.; egy amurrú dinasztia fővárossá tette Babilont, és Hammurápi uralkodása alatt a virágzó óbabilóni királyságnak Asszíría is alattvalója lett. Babilon a kereskedelem, a vallás és a tudomány központja lett.</p> <p>Kr. e. 1729 k.; Urt kifosztja Szamszuilúna babiloni király</p> <p>† Kr. e. 1645 k.; a Théra-vulkán kitörésének nyomait Geraszimosz Papadopoulosz a nyugati török partoktól néhány száz méterre találta meg. Thérán a vulkán kitörését földrengés és szökőár követte.</p> <p>† Kr. e. 1600 kr.; Tel Kabiriban (Izrael) krétai eredetű fal és padlófesték-töredékek, illetve szentélyek kerültek elő.</p> <p>† Kr. e. 1600-1200 k.; Hettita birodalom Kis-Ázsiában érte virágkorát</p>	<p>néhány évtizeddel későbből származnak. Egyiptomban sehol másutt nincs stílusbeli párhuzam; fríz-töredékek: bikajátékok, futó és álló köpenyes férfi, nyakörves kutya patásokat üldöz, szegély és labirintus minta stb.</p>	
<p>Kr. e.</p>	<p>EURÓPA</p>	<p>KÖZEL-KELET</p>	<p>AFRIKA</p>	<p>ÁZSIA</p>
<p>1600</p>	<p>† Kr. e. 1644 k.; Grönlandi jégfurat eredménye (Théra kitöréséről).</p> <p>† Kr. e. 1628 k.; Théra kitörése Charles Pellegrino amerikai kutató szerint</p> <p>† Kr. e. 1628-1626 k.; Kaliforniában az „örök életű” <i>Bristlecone pine</i> évgyűrűi szerint igen hideg nyár volt, fagyokkal. (4).</p> <p>† Kr. e. 1627 és Kr. e. 1600 k.; Tom Pfeiffer régész által, Szantorinon megtalált olajfaág szénizotópos vizsgálata alapján a korai kitörést valószínűsíti.</p> <p>† Kr. e. 1600 k.; Németországi Nebra városnál bronzkori égboltkorongot találtak. A mediterrán hatás bizonyított.</p> <p>† Kr. e. 1600 k.; Az akhájok királyságot alapítanak Mükénében. A krétai civilizáció fénykora és hatása az Égei-tenger mellékén.</p> <p>† Kr. e. 1600 k.; Agamemnon halotti maszkja tévesen kapta ez az elnevezést Schliemanntól,</p>	<p>Kr. e. 1596 k.; Babilont kifosztják a hettiták</p>	<p>Kr. e. 1580 k.; a thébai királyok – Kamosz és I. Jahmesz – kiűzik a hükszozsokat Egyiptomból, majd újjáépítik a birodalmat. Az Újbirodalom kezdete.</p> <p>Kr. e. 1550-1070 k.; Újbirodalom</p> <p>† Kr. e. 1550 k.; Nílus-deltánál, Avariszbán (ma Tell-el-Dabaa) Manfred Bietal osztrák tudós habkőreteget fedezett fel, amelyet Théra kitörésével magyarázott. Az itt talált leletek rávilágítottak a két hatalom sajátos viszonyára, amely még ma is rejtélynek számít. Kutatók szerint Egyiptom szárazföldi nagyhatalom volt, és az Elő-Ázsiában vállalt növekvő katonai szerepe miatt tengeri flottára volt szüksége. A kor vezető tengeri hatalma, a minőszi birodalom felé való politikai nyitás józan lépésnek tűnik. Mit árul el mindez Egyiptom és Kréta viszonyáról az Újbirodalom korában? Csak a két ország</p>	<p>† Kr. e. 1630-1570 k.; a harminchét nemzedékre kiterjedő kínai királyi leszármazási táblák alapján az erupció Kr. e. 1630 és 1570 közé tehető. A Thérával azonos földrajzi szélességen fekvő Honanba feltehetően a keletre tartó szelek közvetítették a kitörés légköri hatásait. Mavor professzor így ír erről: „<i>Csie király idejében a nap elhomályosult, három nap jelent meg. A tél és a nyár rendszertelenné vált. Fagyott a hatodik hónapban. Reggelenként a víz jéggé dermedt. A heves esőzések falvakat pusztítottak el.</i>” (57)</p> <p>Kr. e. 1600-1100 k.; kulturális fejlődés a Sang-korszakban</p>

	<p>noha a leletet ma is így ismerjük. † Kr. e. 1600-1200 k.; Mükénéiek virágkora Kr. e. 1580 k.; Hellasz prehisztórikus története vége Kr. e. 1580-1200 k.; Hellaszban megjelennek a mükénéiek. Felépül Mükéné, Tirünsz és Pülosz palotája. Az első dokumentumok megőrzése a <i>lineáris B</i> írással. MÜKÉNÉI KORSZAK † Kr. e. 1550 k.; Théráról származó habkőreteg a Nílus-deltában, Avariszban, Kr. e. 1500-500 k.; Nuraghe-falu (Olaszország, Szardínia), bronzkori és vaskori grandiózus, kötőanyag nélkül, egymásra rakott fellegvár. A mediterrán térség középső részén a <i>nureghe</i>-civilizáció képviselte a megalitikus hagyományt. Fejlettségét a mitikus Atlantisszal is összefüggésbe hozták. † Kr. e. 1500 k.; a híres Kígyóistennő szobra a krétai Knósszosz templomából, a fogadalmi tárgyak tárolására szolgáló helyiségből került elő. A Kígyóistennőt vagy annak papnőit ábrázoló, mesteri alkotások sorába tartozik. Kr. e. 1500 k.; az etruszkok megjelennek Nyugat-Itáliában. Hagyomány szerint a kis-ázsiai Lüdiából vándoroltak ide.</p>		<p>uralkodóinak világnézete hasonlított egymásra, vagy egyiptomi királyi családnak (Nofertiti) lehettek krétai tagjai? † Kr. e. 1480 k.; Hatsepszut királynő főminiszterének, Szenenmutnak a sírjában egy jelenet külföldi követeket ábrázol nemzeti viseletben. Némelyiküket <i>keftiuként</i> említik, s az általuk hozott ajándékok alapján egyértelműen krétaiak. Kr. e. 1400 k.; Mali – nyugat-afrikai királyság fénykora</p>	
1400	<p>† Kr. e. 1450 k.; Minószai hajók szállítják a fát Libanonból Egyiptomba. † Kr. e. 1450-1100 k.; Paloták utáni korszak (mükénéiek lerombolják a palotákat) † Kr. e. 1450 k.; Mükénéi Püloszban, a Nesztor-palotában első <i>Lineáris B</i> írás, Michael Ventris angol építész és filológus megfejti a Mükénéi írás titkát. † Kr. e. 1400 k.; Először használják a „lineáris B” írást Knósszoszban. A mükénéiek Krétán letelepednek, ahonnan kereskedelmi kapcsolatokat építenek ki a Földközi-tenger partvidékének keleti és középső részeivel. † Kr. e. 1400 k.; ULU BURUN – a világ legrégebbi hajóroncsa. Ciprusról indult késő bronzkori hajó értékes rakományával Törökország déli partjai előtt süllyedt el. Sok lelet közül kitűnik egy aranyskarabeusz, melybe az egyiptomi királynő, Nofertiti nevét vésték. † Kr. e. 1400 k.; Theseus mondája szerint athéniak vezetik a minósziaiakat (atlantisziakat) elpusztító támadást † Kr. e. 1375 k.; Knósszoszt tűzvész pusztította el (akhájok, földrengés, belső villongás) † Kr. e. 1250 k.; Tróját elpusztítják az akhájok.</p>	<p>Kr. e. 1400 k.; a kánaániták kidolgozzák az első betűbécét. † Kr. e. 1350-1250 k.; az ugariti civilizáció fénykora. Híres töredék az alfabetikus ékírással készült irodalmi mű (Észa-Szíria). A város kereskedelmi központ volt. Gyakran megjelentek a városban áruikkal a Kréta, Ciprus és az Égei-tenger felől érkezett hajósok. Ugaritban nem kevesebb, mint tíz nyelvet beszéltek, és öt különböző írást használtak. † Kr. e. 1250 k.; egy feljegyzés szerint a föníciaiak a mediterrán világ elismert hajósai. A föníciai írást átvették a görögök. A görög ábécé az etruszkokon keresztül vetetett a rómaiakhoz. Kr. e. 1250-1000 k.; Homérosz <i>Iliás</i>ának Trójája (Ilion) azonos lehet a kis-ázsiai Trója ásataisainál feltárt VII. réteggel.</p>	<p>† Kr. e. 1353-1336 k.; Ehnaton az „eretnek fáraó” névvel illetik, uralkodásának 17. esztendejében halt meg. Bevezeti az Aton napisten tiszteletét (Amarna új főváros). Nofertiti kb. 30 éves korában halt meg (vagy csak szerepet váltott?), mint Ehnaton felesége. Halálának körülményeit titok övezi. Világhírű Nofertiti befejezetlen kő fejszobra az amarnai Thotmesz szobrászműhelyéből. (Az egyiptomi dicsérő szavak között ritkán találunk arra való utalást, hogy az illető mikor és hol született, vagy hány évesen halt meg). † Kr. e. 1350 k.; Alasija–Ciprus? Amarnában talált iratok Alasija és Egyiptom gazdasági kapcsolatáról számol be. Egyiptom fa, ló, vörösréz (marhabőr alakú vörösréz öntvény) és más terméket importál Ciprusról. Kr. e. 1333-1323 k.; 1350-es években Tutanhamon Egyiptom fáraójaként lép trónra Szemenhkaré után. Tutanhamon fáraó húszéves éves korában halt meg (meggyilkolták, hátulról fejbe verték?), sírletele elkápráztatta a világot. † Kr. e. 1366 k.; Zsidók menekülése Egyiptomból; „éjszaka lángoszlop, nappal füstoszlop” mutatta az utat.</p>	<p>Kr. e. 1300-1100 k.; kialakul az indiai kasztrendszer</p>

1300	<p>Kr. e. 1230 k.; Tengeri népek inváziója, Kis-Ázsia és Egyiptom ellen. Kr. e. 1200 k.; Hellaszt elfoglalják a dórok † Kr. e. 1200 k.; Peloponnészoszban a püloszi palota tűzvészben pusztult el. Carl Blegen professzor, 1939 tavaszán kezdett a feltáráshoz és számos <i>lineáris B</i> táblát talált, amelyet Michael Ventris fejtett meg. A cipusi szótagjeleket alkalmazva a lineáris B írásra a következőt olvasta: <i>ko-no-so</i>, ami Knósszoszt jelentette, majd <i>a-mi-ni-so</i>, Amnisszosz kikötő lehetett. Kr. e. 1200 k.; Etruszkok Itáliában városokat hoznak létre (Etruria – a mai Toscana). A görögök a föníciaiaktól kölcsönözték az ábécé mintáját, melyet átadtak az etruszkoknak. A rómaiak (latinok), tőlük vették át és terjesztették el egész Európában. Kr. e. 1150 k.; Mükénéi városok romokban. A dicső minósi-mükénéi kultúra csupán homályos emlék marad, amely hamarosan a mitológia részévé válik! Kr. e. 1100-750 k.; <u>GEOMETRIKUS KORSZAK</u> Kr. e. 1100-600 k.; Görögök sötét (barbárság) korszaka. (Meggúnik az írás, a civilizáció folyamatosságának megszakadása miatt a prehellén kultúrák a szupernovák kódébe merültek).</p>	<p>Kr. e. 1200 k.; a Hettita városok, köztük Hattusas is elpusztul a „tengeri népek” támadása következtében, amelynek során átrendeződik Elő-Ázsia hatalmi térképe. E mozgás az egész Mediterráneumot érintette: összeomlott a mükénéi civilizáció, Egyiptom elveszítette a Földközi-tenger keleti partvidékét. Hettiták Szíria déli részére vándorolnak és megalapítják az ún. Újhettita kisállamokat, melyek 400 évig virágoztak, míg végül a Kr. e. VIII. században Asszíria bekebelezte őket. (43) Kr. e. 1200 k.; a zsidók Egyiptomból Palesztinába vonulnak (5)</p>	<p>† Kr. e. 1198-1166 k.; III. Ramszesz uralkodása. Többször vereséget mér a kisázsiai eredetű, fosztogató kalózokra, akiket „tengeri népek”-ként ismernek. Templomának felirata, Kr. e. 1186 k.</p>	<p>Kr. e. 1100-220 k.; a Csou-korszak</p>
1000	<p>Kr. e. 900 k.; a „sötétkor” vége Görögországban. Kr. e. 850-750 k.; Homérosz költeményt ír Trójáról, a nagy görög költő megalkotja az <i>Illiaszt</i> és az <i>Odüsszeiát</i>.</p>	<p>Kr. e. 1000 k.; Dávid király meghódítja Jeruzsálemet. A föníciaiak terjeszkedni kezdenek a Földközi-tenger mentén. Kr. e. 1000 k.; Babilon hanyatlása</p>	<p>Kr. e. 940 k.; a líbiai dinasztia megalapítása. Békésen elfoglalják az egyiptomi trónt. Kr. e. 814 k.; a föníciaiak (türosziak) megalapítják Karthágót. Kr. e. 742-712 k.; 24. dinasztia (szaiszi) kora</p>	
800	<p>Kr. e. 800 k.; Az etruszk város, Tarquinia megalapítása. Az etruszkok eredetét homály fedi. Hérodotosz görög történetíró szerint Kis-Ázsia egyik államából, Lüdiából érkeztek az ősi Etruria földjére. Kr. e. 776 k.; az olimpiai játékok kezdete Görögországban, Olümpiában. Kr. e. 753 k.; a hagyomány szerint ekkor alapították Rómát. Kr. e. 750 k.; Hellasz kora archaikus időszaka Kr. e. 700-500 k.; Görögök gyarmatosítása a Földközi-tenger medencéjében Kr. e. 700-480 k.; <u>ARCHAIKUS KORSZAK</u> Kr. e. 675 k.; a híres faló (amphora-részlet) korai ábrázolása, a Mykonoszi Régészeti Múzeum féltett kincse Kr. e. 668 k.; Bizánc megalapítása görög kolóniaként (ma Isztambul).</p>	<p>Kr. e. 648 k.; az asszírok kifosztják Babilont, 639-ben pedig Szúzá. Kr. e. 612. k.; lerombolják az asszír fővárost, Ninivét</p>	<p>Kr. e. 600 k.; II. Neko fáraó föníciai flottát bízott meg azzal a feladattal, hogy hajózzák körbe Afrikát. Az útról Hérodotosz egyetlen tömör bekezdésben emlékezik meg: a hajók a Vörös-tengerről indultak és három év alatt érték körbe a kontinentet.</p>	

600	<p>Kr. e. 640-560 k.; Solon élete Kr. e. 600 k.; Hellasz fellendül, városi élet Kr. e. 600 k.; a görögök kereskedőkolóniát alapítanak Massília néven (ma Marseille). Kr. e. 600 k.; Etruszkok elérik hatalmuk csúcsát Kr. e. 580 k.; megépül Athén első kőtemploma Kr. e. 510 k.; a római köztársaság megalapítása Kr. e. 492-449 k.; a görög-perzsa háborúk Kr. e. 491-338 k.; <u>KLASSZIKUS KORSZAK</u> Kr. e. 490 k.; athéniak látványos győzelmet aratnak a perzsák ellen Kr. e. 478 k.; a déloszi szövetség létrejötte, először Délosz-szigete körül. Kr. e. 450-430 k.; Periklész felvirágoztatja Athént (Akropolisz) Kr. e. 449-430 k.; Hérodotosz Egyiptomban járt. Beszámolója hol a valóságot tükrözi, máskor meg a beszámolója keveredik a mesék és hagyományok elemeivel. Kr. e. 427-347 k.; Platón élete</p>		<p>Kr. e. 525 k.; a perzsa II. Kambüszész meghódítja Egyiptomot Kr. e. 332 k.; Nagy Sándor meghódítja Egyiptomot</p>	<p>Kr. e. 600 k.; Pátaliputra megalapítása. Kr. e. 560-483 k.; Buddha Kr. e. 550 k.; az első területi királyságok India területén</p>
400	<p>Kr. e. 347 k.; Atlantisz pusztulását Platón írta meg Szolon elmesélésének alapján (Szaizsi papok).</p>	<p>Kr. e. 400 k.; a nabateusok letelepednek Petrában. Kr. e. 400 k.; Úr végleg elnéptelenedik Kr. e. 330 k.; Nagy Sándor felégeti Perszopoliszt. Kr. e. 248-214 k.; I. Tiridatész iráni király uralma, a Parthus Királyság létrehozása.</p>	<p>Kr. e. 196-ban keletkezett a rosette-i kő; V. Ptolemaiosz Epiphanész egyiptomi uralkodó trónra lépésének első évfordulóján (papok egyetemes zsinatának határozata) készült. A háromnegyed tonnás kővön háromféle írás olvasható; démotikus – ami a hieroglifírás kurzív formája –, hieroglif és görög. Mindhárom írást megfejtették!</p>	<p>Kr. e. 272-232 k.; Asóka egyetlen királyság formájában egyesíti Indiát. Kr. e. 221-206 k.; a Csin Si Huang-ti Kína első császára, az uralkodó a Nagy Fal építésébe kezd. Terrakotta katona-szobrok (Nyolcezer katona) kerülnek elő Hszianban</p>
200	<p>Kr. e. 200-100 k.; Délosz gazdasági hatalmának fénykora. Kr. e. 196 k.; a rómaiak meghódítják a görög gyarmatvárost, Bizantiont. Kr. e. 146 k.; Korinthosz lerombolása, a görög poliszok a Római Birodalom részévé válnak. Kr. e. 58-51 k.; Julius Caesar meghódítja Galliát.</p>	<p>Kr. e. 141 k.; a parthusok meghódítják Mezopotámiát Kr. e. 100 k.; I Antiokhosz, Mithridatész pontusi király fia, Kommagéné királya a Nemrut Dağ csúcsán a hegy teljes lecsiszolásával kifaragtatja az őt magát, és a hellenisztikus isteneket ábrázoló szoborkoloszsusokat.</p>	<p>Kr. e. 146 k.; a rómaiak lerombolják Karthágót. Kr. e. 30 k.; Kleopátra halála után Egyiptom római tartomány lesz.</p>	<p>Kr. e. 119 k.; a kínai birodalom nyugat felé kezd terjeszkedni</p>
Kr.u.				
100	<p>Kr. u. 43 k.; a rómaiak elfoglalják Britanniát. Kr. u. 79. augusztus reggelén; a Vezúv kitörése, a láva maga alá temeti Herculaneumot és Pompejít.</p>	<p>Kr. u. 33 k.; Jézus Krisztus halála Kr. u. 68-70 k.; a római seregek lerombolják Jeruzsálemet. Kumránban elrejtik a holt-tengeri tekercseket. Kr. u. 106 k.; Petra a Római Birodalom provinciája Kr. u. 400 k.; Mekka megalapítása</p>	<p>Kr. u. 100-200 k.; Alexandria a nemzetközi kereskedelem egyik fő központja lesz.</p>	